

Markabay Aamatov

(1953)

Şair M. Aamatov 13 Aralık 1953 yılında Oş bölgesindeki Kara - Kulca ilçesine bağlı İlay - Taala köyünde öğretmen bir ailenin evinde dünyaya geldi. 1970 yılında "Kızıl - Yol" adlı okulu bitirdi. 1971 yılında Oş Pedagoji Enstitüsünün Filoloji Fakültesine girdi. 1976 yılında mezun oldu. Daha sonra "Lenin Yolu" gazetesinde çevirmen olarak çalıştı. 1978 - 1980 yılları arasında bölge radyo televizyonunda muhabir, Kırgız devlet radyo televizyonunda redaktör olarak çalıştı. 1982 yılından beri Kırgızistan Yazarlar Birliğinin "Görsel edebiyatı telkin" bürosunun üyesidir.

Şairin ilk şiirleri bölgesel ve diğer süreli yayınlarda 1970'li yıllarda yayınlanmaya başladı. 1982 yılında ilk şiir kitabı "Salıncak" adıyla çıktı. Sovyet şairleri İ. Bolbuyeva, K. Kubennefesov, R. Rojdestvenski, S. Tokombayev, O. Şestinski ve İ. Çavçavadze gibi şairlerin lirik eserlerini Kırgızcaya çevirdi.

1986 yılında Kırgız Yazarlar Birliğine, 1980 yılında da Gazeteciler Birliği üyesidir.

Eserleri;

Salıncak. Şiirler ve manzume. F. Kırgızistan, 1982.

Tanı karşılama. Şiirler. F. Kırgızistan, 1985.

Şiirler

OT BOYUNDAGI OYLOR

(ır türmögü)

Katar ötöt san suroolor askerdey
Kılım cetpes kıyalımdın kıyrınan.
Calındatıp cakkan otum tap berbey
Suuktan emes, suuk oylordon çyırıgam.

Kara bulut kanat cayıp asmanga
Karañgılık kaptaçuday tübölük,
Tüşüm bugün sana degen kapkanga
Tün tünörüp, tündöy kabak tünörüp.

Dımyt baarı kakıragan özöndöy,
Ölüü tündün kuçağına kömülüp.
Ketse bolo bulut tarap köşörböy
Men buluttay ketsem bolo sögülüp.

Çoçup turam can öndönüp eñ alsız,
Koyom kantıp bu tıñtıktan cazganbay.
Kalğan öndüü bul aalamda Cer calgız
Cer üstündö calgız özüm kalganday.

İr ırdayın, ündü biyik sozoyun,
Ot uluula, köödöy tüngö cark çaç.
Çaşa düynö, o sadagan boloyun,
Karañgılık kaçkın menden, alıs kaç!

* * *

Büttü, cetet, teñçilikke keleli,
Teñdik bolboy dalay iret şorloduk.
Oygon sezim, oylon kırgız el emi
Koy artınan ketelekte koy bolup.

Büttü, cetet kalıstıkka keleli,
Kalıstık çok keldik dalay dal bolup.
Ardan sezim, ardan kırgız el emi
Mal artınan ketelekte mal bolup.

"Aşa çaptıñ, tizgin tartıp iyemen!" - deer,
ak oyumdu dağı biri maytarıp.

ATEŞİN KENARINDAKİ DÜŞÜNCELER

Sırayla geçer sayısız sorular asker gibi,
Asrın yetmeyeceği hayalimin kenarından.
Alev alev yaktığım ateş tav vermez
Soğuktan değil, soğuk düşüncelerden üşürüm.

Kara bulut kanat açar gökyüzünde,
Karanlık kaplayacak gibi sonsuza dek,
Düşüm bugün dert denen kapana,
Gece kararır, gece gibi suratım asılır.

Sessiz olur her şey kıraç bayır gibi,
Ölü gecenin kucağına gömülüp.
İnat etmeden bulut dağılıp gitseydi,
Ben de bulut gibi sökülseydim.

İrkilirim en halsiz biri gibi,
Bu huzura yaslanmadan nasıl dururum.
Kalmış gibi bu alemde Toprak yalnız
Yeryüzünde yalnız ben kalmış gibi.

Şiir yazayım, sesimi yükselteyim,
Ateş alevlen, is gibi geceye ışık saç.
Yaşa dünya, kurbanın olayım,
Karanlık kaç benden, uzağa kaç!

* * *

Bitti, yeter, eşitliğe gelelim,
Eşitlik olmadan kaç kere kötü olduk.
Uyan his, düşün Kırgız halkı şimdi
Koyun ardından koyun olup gitmeden.

Bitti, yeter adalete gelelim,
Adalet olmadığında dal olup geldik.
Utan his, utan Kırgız halkı şimdi,
Sürü ardından sürü olup gitmeden.

"İleri gittin, dizginleri çek!" diyecek,
İyi fikrimi yine biri köreltir.

Eegin maylap et cegendi bilgender
Eerçip körsün koydu bir kün kaytarıp.

Kıçıraşıp moda tandap kiygender
Karayt saga teñsinbesten tañdanıp.
May cegendi, süt içkendi bilgender
Mal artınan körsün bir kün sandalıp.

Kündör öttü küügüm çalgan tüngö ese,
Cıldar öttü uykubuzdu açpagan.
Uluu curtun uluu otu küybösö
Karañgılık kaptaganı kaptagan!

* * *

Kataal tagdır iye basıp beldi da,
Karamança kağılgansıp turduk ay,
Kırgız uulu kıyır bolup keldiñ - aa,
Eliñ turup, eliñ saga buyrubay!

Mışık kılıp colbors alar erdi da,
Mıyamdarga beldi bügüp, sındık ay,
Kırgız uulu, ögöy bolup keldiñ - aa,
Ceriñ turup, ceriñ saga buyrubay!

Küç zor ele toktotuuçu seldi da,
Bir kудaydan zor öñdönüp "bir kудay".
Kırgız uulu, süylöy albay keldiñ - aa,
Tiliñ turup, tiliñ saga buyrubay!

Buyrukçulduk zaman menen arbaştıñ,
Kanatıñ cok uçalbadıñ talpına.
Cañı eken dep camı baarın almaştıñ
Saltıñ turup ee bolalbay saltıña.

Otubuz bar, ot alige öçö elek,
Ottoy köröt kırgız tuulgan balasın.
Kör işenim kete berbey cetelep
Karañgılık, karañgılık tarasın!

* * *

Elim dale momun boydon kelesiñ
Eelik kılбай baylığıña, mülküñö.
Alam debey, ber degenin beresiñ
Adat bolup kulday iştep, müñkürö.

Kanday koldo keldi senn tagdırıñ,
Belgilüübüü kanday coldo turarıñ?
Agat dale agın suoday altınıñ,
Agat dale kümüş, surma, sımabıñ.

Karıp sıñar arıp colgo taştaldı,
Kıyın alda tuugan ceriñ - ıyığıñ.
Beker berip tamekiñdi, pahtañdı
Çöntögüñdö kalbayt sokur tıyıñı.

Kanday ali karañgılık taralmak,
Bilbey tursañ abalıñdı, alıñdı.
Can algıçtay kelip dooçuñ calañdap :
"Ber" - dep tursa, bersiñbi canıñdı?

Çenelerini yağlayıp et yemeyi bilenler,
Ardından gitsin koyunların bir göreyim.

Şık, moda deyip seçerek giyinenler,
Bakar sana hor görüp hayretle.
Yağ yemeyi, süt içmeyi bilenler,
Sürü peşinden gitsinler bir gün sendeleyip.

Günler geçti, karanlık geceye denk,
Yıllar geçti uykumuzu açmayan.
Ulu yurdun ulu ateş yanmazsa,
Karanlığın kaplaması muhakkak!

* * *

Çileli kader eğerek basar bele,
Kahraman gibi çakılmış gibi durduk ah.
Kırgız oğlu uç olarak geldin ah,
Halkın dururken, halkın sana nasip olmadan.

Kedi etti kaplan avlayacak eri de,
Nizamlara beli büküp, kırıldık ah.
Kırgız oğlu, üvey olup geldin ah,
Yerin varken, yerin sana nasıl olmadan.

Güç büyüktü durdurdu seli de,
Bir tanrıdan büyük gibi görünüp "bir tanrı".
Kırgız oğlu, konuşmadan geldin ah,
Dilin varken, dilin sana nasip olmadan.

Emreden zaman ile çarpıştın,
Kanadın uçamadın çırpınarak.
Yeni diye her şeyi değiştirdin
Örf adetini varken sahip çıkamadın bunlara!

Ateşimiz var, hâlâ sönmedi,
Ateş gibi görür Kırgız doğan yavrusunu.
Körü körüne inanç alıp gidemez,
Karanlık, karanlık dağılsın!

* * *

Halkım hâlâ sessiz sakın gelirsin,
Sahiplik etmeden varlığına, mülküne.
Alacağım demeden, ver deneni verirsin
Adet oldu köle gibi çalışmak, acizlik.

Nasıl bir elde geldi senin kaderin,
Belli mi nasıl bir yolda duracağın?
Akar hâlâ akan su gibi altının,
Akar hâlâ gümüş, bor, civan.

Yaşlı gibi yarı yolda bırakıldı,
Zor halde yerin kutsalın.
Bedava verip tütününü, pamuğunu
Cebinde kalmaz bir kuruşun.

Şimdi nasıl karanlık dağılsın,
Bilmezsen halini, ahvalini.
Azrail gibi gelir alacaklın kızarak,
"Ver" dese verir misin canımı?

Çek ara bar kurçap seni aylangan,
Çıgalbadıñ dale oşol çenemden.
Köz baylangan, menin közüm baylangan,
Anan kantip keleşegin köröm men?

TUVA KIZININ IRLARI (ır türmögü)

Kırgız cigit, suluu cigit, gül cigit,
Tamaşaluu süylögönüñ küldürüp.
Tündö menin ay cüzümdön aymalap
Öpkülöptür terezemden nur kirip,
Senbi desem, suluu cigit, gül cigit...

Kırgız cigit, suluu cigit, gül cigit,
Katardagı san azaptuu tün kirip,
Saamayımdan sılagılayt eñ nazik
Bet aldımın sokkon erke cel cürüp,
Senbi desem, suluu cigit, gül cigit...

Tattuu uykudan boşono albay ah, bugün,
Can otumdu dildiretet çaştığım.
Tüşümdö men bekem kısıp booruma
Saga aylanıp ketken eken cazdığım,
Kırgız cigit, suluu cigit, gül cigit...

Kırgız cigit, suluu cigit, gül cigit,
Keldiñ, kettiñ can düynömdü büldürüp,
Perizattay algan carıñ bar çıgar
Erkelegen akak cüzün süydürüp,
İçim tarıyt... suluu cigit, gül cigit...

* * *

Sezseñ bolo otton ısıq çaş demin,
On segizde kuragımda ağ menin,
Bolsom deymen senin ömür şeriğiñ
Ak tilektüü ak kıyingen ak kelin,
Sezseñ bolo, otton ısıq çaş demin...

Ençi maga içten sızuu, cabıguu,
Kızdın sıırı bolot tura cabıluu.
Erkim cetpeyt : "Cakşı köröm!" degenge -
Sezseñ bolo can düynömdün cardığı,
Ençi maga, içten sızuu, cabıguu.

Erkim cetpeyt : "Süyüp kaldım!" degenge -
Uşunçalık mokok belem, men emne?
Kalasıñbı basılıp da, untulup
O baktısız uluu sezim tereñde,
Erkim cetpeyt : "Süyüp kaldım!" degenge.

... Kız baktısın tappayt keede uyalıp,
Taş boor tagdır tartuusuna inanıp,
Can düynösün uuz süyüüsü büt eelep,
Miñ - million kilovattay çıñalıp,
Kız baktısın tappayt keede uyalıp...

* * *

Sınır var seni sarıp dolaşan,
Çıkamadın hâlâ o ölçüden.
Göz bağlanmış, beni göztüm bağlanmış,
Peki nasıl geleceğimi görürüm ben?

TUVA KIZININ ŞARKILARI

Kırgız yiğit, güzel yiğit, gül yiğit,
Temaşalı konuşup güldürürsün.
Gece benim ay yüzümden tırmalayıp,
Öpmüş pencereyden nur girip,
Sen mi desem, güzel yiğit, gül yiğit...

Kırgız yiğit, güzel yiğit, gül yiğit,
Sıradaki çileli gece olup,
Saçlarımdan okşar nazikçe
Önümden esen şımarık yel esip,
Sen mi desem, güzel yiğit, gül yiğit...

Tatlı uykudan kalkamayıp ah, bugün,
Can ateşimi titretir gençliğim.
Düşümdö ben sıkıca basıp bağırama,
Sen oluvermiş yastığım,
Kırgız yiğit, güzel yiğit, gül yiğit...

Kırgız yiğit, güzel yiğit, gül yiğit,
Geldin, gittin can dünyamı parçalayıp,
Peri gibi aldığın yarin vardır belki
Nazlanan akik yüzünü sevdirep,
İçim daralır... güzel yiğit, gül yiğit...

* * *

Hissdebilsen ateşten sıcak nefesini,
On sekizde yaşım ah benim.
Olsam derin senin hayat ortağım,
İyi dilekli ak giyinmiş ak gelin,
Hissdebilsen ateşten sıcak nefesini.

Bana kalan içimde sızı, üzüntü,
Kızın sıırı kapalı olur doğru.
Gücüm yetmez; "Seviyorum" demeye,
Hissdebilsen can dünyamın ışığı,
Ban kalan, içimde sızı, üzüntü.

Gücün yetmez "Seviyorum" demeye,
Bu kadar aciz miydin ben yoksa?
Diner mi, unutulur mu
O bahtsız his derinde,
Gücüm yetmez "Seviyorum" demeye.

... Kızın bahtını bulamaz bazen utanıp,
Taş bağırlı kaderin sunduğuna inanıp.
Can dünyasını ilk aşkı tamamen sahiplenir,
Bin milyon kilowatt gibi gerginleşip,
Kız bahtını bulamaz bazen utanıp...

* * *